

Добрица Ерић

Три приче

С Р Н Д А Ћ

Приђе бауљке до руба шумске увале.

Унаоколо је штркљало шибље и дивља трава. Леже потрбушке у бокор жбуња а пушку спусти поред себе, па се још једном промешкољи и прочешља погледом све око себе и онда се притаји.

„Тако“ рече. „Добро је. Сад ми је цела увала као на длану. Поветарац ми пирка право у лице и он ме не може лако осетити ни кад ми буде пришао на десетак корака, а камо ли издаље.“

Дан је сркао последње капљице росе кроз танке цевчице Сунца. Јак мирис дивљег цвећа, густ као смола, голицао му је надражене ноздрве. Провидна завеса хлада подрхтавала је у лишћу и на врховима травки око његовог лица.

„А ако не дође. Шта ако не дође данас?“

„Ништа“ рече. „Ако не дође он данас, онда ћу ја доћи опет сутра. И прекосутра. И тако сваки дан, све док се и он још једном појави. Бар ћу се излежати поштено, бар ћу се слатко нагутати овог зашећереног ваздуха и изнапасти очи до миле воље у овој зеленој увалици.“

Слушао је како дан срче росу кроз танке цевчице Сунца и пипкао погледом мирно лишће жбуња око размажене доље.

Доћи ће“, рече. „Предосећам да ће да дође. Да сам ја срндаћ или јелен или било која друга животиња, не бих пропустио дан а да не дођем у тако лепу увалу и са тако сочном травом. Ту недостаје још само извор. Само још једно мало изворче и поточић који би вијугао средином, па би онда све било на своме месту.“

„Тек онда не би било све“ рече. „Чим би ту био поточић, онда би морала да буде и купачица. Шта би ти значио поток без купачице.“

„То би био неки мали поток, не би ту било места за купачицу. За ту рибу треба велики поток. Могла би можда само нека чобаница да плете у хладу крај

извора, а срндаћ, реџимо, да скакуће око ње и да ср-
куће воду на поточићу.“

„А ти онда лепо банеш и уловиш и срндаћа и девојку и попијеш цео извор и замутиш поток и траву унаоколо! Доста тих тричарија, буди мало опрезнији. И не спомињи ми више извор, молим те. Чим ми поменеш извор, ожедним као пас.“

„Да има извор, дошао би сигурно. А доћи ће и овако. За ових десетак дана од како сам га први пут приметио долазио је скоро свакога дана, па не знам зашто не би дошао и данас. Сем ако није нешто... Кажу да животиње предосећају своју смрт.“

„Шипак. Кад би се то тако лако... онда нико... И о каквој ми смрти, до врага, баш сад трабуњаш!“

„О каквој смрти! Па јеси ли ти дошао овде да пуцаш, или да, збиља, само напасаш очи?“

„То ћеш ти сад видети, чим се појави. Чим доскакуће до средине и стане на оно кецељче дивље детелине и почне да стиже ушима и да мрдка губицом.“

„Је ли, реци ми поштено: да ли ти уопште желиш да срндаћ дође?“

„Ти си луд. Па што бих онда донео ову шкљоцару чак овамо.“

„Па да се мало иживљаваш. Сам си рекао. И да слађе напасеш очи. Знаш, очи се најслађе напасу кад сићу низ пушчану цев у травну дољу по којој скакуће срндаћ.“

„И кад се слатко напасу ти онда мрднеш прстом и — цап! само се праћне два три пута и готово.“

„И онда те неко лепо види и „откуца“ и после једно годину дана напасеш очи кроз решетке и замишљаш, од сунца и месеца да су срндаћ и срна и да скакућу по плавој долини, а...“

Детлић му прхну кроз мисли: пресече косо мали простор пред њим и покида невидљиву паучину изнад увале. Чуо га је како љуби неко стабло у близини, а потом се сасвим изгуби.

„Детлић“ рече он. „Пази, сад, ту је... И не брини ти за брата. Нема данас живе душе по бреговима. А да је мени толико стало да само напасем очи, не бих ја дошао чак овамо и не бих сад лежао у овом шишљаку и бецао се кад год гуштер шушне крај мене, него бих се лепо разбашкарио у врбљаку код Чампове воденице и попричекао да девојчурци подлазе и да се запраћакају у реци у Евиним комбинезонима...“

„Да није данас моба код Срећка и да ти не знаш да су све девојке отишле на мобу, тако би и било, али пошто је моба и ти знаш да су све девојке на моби и пошто ти се не иде на мобу по овој врућинчини а знаш да у реци данас неће бити ни једне купачице — ти си узео ту танцару и дошао овамо да тобож чекаш срндаћа и да изиграваш неког ловца, а само кад би

знао да се сад нека грлица брчка на пет-шест километара унаоколо бацио би ти пушку у прву врзину и заборавио и срндаћа и ловца. . . Е, пази: ено га!

Животињица тек беше промолила пегаву њушчицу кроз лишће и мирисала ваздух, мрдајући губицом, а онда хитро поскочи и за трен се нађе на зеленој кецељици дивље детелине у средини увале.

„Сад!“, помисли он, грчећи у трави прсте који су подрхтавати. „Сад. . .“ понови. „Шта чекаш сад.“

„Полако“ рече. „Само полагацко. Не може то тек тако, одједном. Није то баш тако једноставно, као убрати грозд или јабуку. Ођу ја прво мало да кибицујем. Видиш како је леп и сав некако нежан. И питом. И он сад и не слуги шта му се спрема. Ко зна, можда ме и примећује, само се не плаши. То је неки чудан, то је неки питоми, или бар полупитоми срндаћ. И како сад ја да пуцам у њега, ај’ реци, како? Па не мораш да пуцаш, рече, нико те не тера. Сам си дошао. Јесам дошао, али нисам дошао сам и није да ми је било само досадно и да ми се није ишло на мобу, него сам се баш спремао да дођем и понео сам пушку и стварно сам хтео да пуцам, али сад ми га нешто жао и страшно сам жедан и не могу ни да нанишаним а камо ли да окинем. Ко зна, можда је и тај срндаћ жедан. Баш је права штета што у овој ували нема извор. Сад би се лепо напили и ја и он и онда бих ја можда могао да пуцам а можда ми се после не би пуцало још горе. . . Е, да ту има извор онда би нека жетелица из долине дошла на воду и ти би онда могао да се испуцаш до миле воље и то у много лепшу мету него што је срндаћ. Ко зна, можда је срндаћ пре него што је дошао овамо тражио неку срну и пошто је није нашао он је дотрчао жедан у ову увалу у којој нема извора и сад ја треба да пуцам и да га убијем тако жедног и полупитомог и то зато што је баш моба код Срећка и што ни једне купачице нема у Грузи, а можда га та срна већ тражи по шуми да га одведе у неку другу дољу у којој има и сунца и траве и воде колико ти душа жели. . . Не, рече, не могу да пуцам, па бог. Ако убијем тог срндаћа убићу и ову цветну дољу и разбићу сву ту лепоту у парампарчиће нећу имати где да дођем кад буде негде моба и кад у реци не буде ни једне једине једине купачице, као данас!“

Срндаћ се лако прену: пресече ушицама свилени кончић светлости и у три скока ишчезе из увале, која одједном постаде полутамна и празна и скоро пуста као неко мало небо коме Сунце изненада зађе за облак. „Е, нисмо тако рекли!“ рече он јетко. „Да сам ја знао да ти ниси питом или бар полупитом и да ћеш ме тако преварити, сад би се ти праћакао у оној детелини сав крвав, то да знаш!“

Стајао је на средини увале држећи пушку као неку непотребну играчку и неколико тренутака гле-

дао зањихане гранчице на рубу увале и напето ослушкивао поремећену свирку тишине... а онда се нагло пови и потрча на ону страну на коју беше ишчезао срндаћ. Неки чудан немир означен више као мирис или зрак Сунца или чак жубор него као стварно осећање водио га је дуго преко шумовитих врлети обучених у златасто подне и мир и он најзад изби на једну путањицу која је са сунчаних обронака силазила у миришљаву дубодолину и која га неочекивано доведе на обалу брзог и звонког шумског потока — и он стаде засењен невероватним призором па брже клече за један жбун и баца пушку.

На другој страни потока кроз ниско жбуње церовине и густу траву промицали су срндаћ и срна, поскакујући и додирујући се боковима и губицама, а у потоку, нешто ниже, под малом дугом водопада која се пресијаваше на Сунцу што је косо пљуштало кроз ретке крошње широког дрвећа — купала се протежући се безбрижно и чезнутљиво дивна бела девојка са дугом црном косом као у виле и дојкама које су поигравале под танким млазевима воде и Сунца као две младе и полупитоме срне.

ОКТОБРА

ЗЛАТНИ ФАЗАН

Прошао је кроз полутамну шуму и срео зору при изласку на љубичасти пропланак.

Беше тек пустила свилоруне јагањце из септембарске кошаре ноћи и почела да бере јагоде по небеским дубодолинама.

„Што волим зору“ рече. „Зору у шуми. Што волим да тумарам овако с пушком по шуми, да се провлачим кроз шипражје док се детлићи буде а дрвеће још спава и да сретнем зору са стадом на некој висоравни.“

„Браво“ рече он себи. „Лепо ти то деклемујеш. Чим уђеш у шуму, дође ти неко надахнуће. Само, боље би било кад би уместо зоре срео зеца или фазана, или јато јеребица, или бар неку овоземаљску чобаницу.“

Крик фазана прекиде му кончић мисли и он мало застаде, прожет звуцима тих покиданих страна и изненадног гласа, и обљубивши једним погледом девичански предео виде како му један пропет зец припрети два-три пута ушима и махнувши му потом белим маслачком репа за трен ока се истопи у руну магле коју је дрвеће, будећи се, свлачило око њега... па спусти поглед и пушку у последњи жбун на ивици шипрага и разастре згужвану кабаницу по влажној трави са западне стране жбуна и онда леже на њу и привуче пушку ближе себи, окренут лицем према ли-

цу истока и пропланка, где је певушила зора са јагањцима око себе и презрелим јагодама у коси.

„Није мени баш до зечева и фазана“, рече, „ни до било које друге дивљачи. Не бих сад могао да пуцам ни на дивљег вепра, па ни на вука, чак, а камо ли на зеца или фазана. Али, брате, волим да протумарам с пушком по шуми у свитање. Пуче ми глава од које-каквих заврзлама и трзавица и желим да бар ово мало времена између ноћи и дана дишем у миру и тишини. Волим да чекам јутро овако на кабаници, да гледам зору како се пресвлачи на висоравни и бере јагоде по небеским ливадама, и да на крају уместо зеца или фазана уловим тренутак кад сунце ко нека златна птица излеће из крошње оног великог храста.“

„Лажеш, буразеру“ рече сам себи. „Певај ти то неком другом, а мени немој. Пуцао би ти сад и на рајску птицу, само кад би се појавила!“

„Пуцао бих ја сад на једну шикуљицу из Рупељева најслађе! Па да сам хтео, пуцао бих на онст зеца мало пре и на фазана.“

„Пуцао би ти да зец није клиснуо пре него што си стигао да мрднеш прстом. А фазана ниси ни видео. Ниси чак успео ни да оцениш с које стране је доле-тео његов глас, а камо ли да га видиш.“

„То је тачно. Како сам могао да га видим, кад је шума пуна измаглице као паучине. Ни сад се добро не види. Али, да ми је сад овде једна плава шикуљица, она што сам је срео прексиноћ кад сам ишао у Рупљево да бијем јеребице, да ми је она сад овде видели би ја и ти све зечева и фазана и све пауна и рајске птице на свету!“

Промешкољи се мало на кабаници, грицкајући травчицу, и једним оком обра преостале јагоде звезда изнад пропланка, где су се зрикавци са својим сребрним звечкама узалуд трудили да још мало продуже сан шумској беби јутра, што се већ будило у љуљашци траве и лишћа, а затим баца поглед на светлуцави бројчаник сата на левој руци и причекавши још мало спусти главу у своје шаке у трави и по навици поче да броји и изброја десет пута до сто и онда нестрпљиво подиже главу:

Крошња храста на другој страни пропланка где је очекивао да види сунце беше прожета жеженим сјајем и у тој крошњи и у том сјају назирао се уместо сунца крупан црвени фазан из чијег перја на све стране прхтају зраци.

„Пази!“ цикну у себи. „Фазан! Какав чудесан фазан! Па то је варка, рече, па то је немогуће!“

И тек тада, засењен, примети танак ватрени прстен око фазана и схвати да то он стварно стоји у крошњи храста и да се сунце које изгрева налази тачно иза њега.

„Како да нишаним...“ рече, док су руке саме пружице пушку кроз жбун и кап росе из суженог ока са сликом узнемиреног ћурана који се спремао да прехне лебдела над дрхтавим кажипрстом: „Како да нишаним и да пуцам у сунце...“

Потом је пошао према храсту, корак по корак, тетурајући се као пијан. Престрављена чобаница просу јагоде по разбарушеној коси траве и лишћа, па журно прикупи порастуране јагањце и побеже са свог пландишта.

„Лажљивче!“ „Ето ти сад.“

Пуцањ се још љубио са јутром по увалама и брежуљцима и шума је дуго кипела од птичије граје, а перје златног фазана треперило је у крошњи храста и крв рањеног сунца пљуштала по пропланку и дрвећу унаоколо...

ПОРТА
ОКТОБРА

ЈЕЛЕН СА ЗЛАТНИМ РОГОВИМА

Видео га је први пут оне вечери кад се враћао из лова.

Било је то једно (не)обично вече пре три дана (или три недеље) и он је пролазио кроз шуму по којој је пљуштало преврело сунчево вино а пас је скакутао око њега и час му њушкао трбушати ранац а час ишчезавао у дубини обраслој високим стаблима о која се одбијало његово ситно кевтање.

„Данас сам имао прилично среће...“ мислио је, пребацијући пушку с једног рамена на друго и ослушкујући полузаинтересовано удаљен псећи глас. „Овакви дани нису баш тако чести. Мој деда је говорио да сваки ловац, поред мноштва мање-више срећних и несрећних дана, има и по један нарочито срећан и несрећан у свом животу. Несрећних може да буде и више, тврдио је, али срећан само један. А најгоре је, каже, када се оба та дана потреве у један дан. И шта сад мислиш: да ли је овај дан баш тај мој најсрећнији? Враг би га знао. Мислим да за тако велики дан као што треба да буде тај једини овај пун ранац није ни приближно права мера. Враћао сам се ја више пута кући са пуним ранцем. То треба да буде нешто веће, нешто крупно, то ти је просто као главни згодитак у лутрији, као премија.“

Био је уморан као пас и није му ни падало на памет да се замисли над тим својим монологом и његовим извором, али је при помисли на оно нешто крупно и овог пута као и увек када би размишљао о лову и дивљачи имао на уму јелена и циљао га из невидљиве пушке своје гаштине. Тај леги, тај брзоноги јелен са разгранатом круном рогова, који као од шале прескаче стене и дубоке потоке, носио га је

за све време док је тумарао шумским врлетима и пуцао на ситну дивљач и птице и увек скакутао ивицом неког предела или сна коју он није могао да прекорачи. Доћи кући из лова и окачити пушку, капут и шешир са фазановим пером о чивилук од јеленских рогова прикуцаних на зид у предсобљу — то је био чин који се заокруживао у сваком његовом сну, у сваком пуцњу и изласку и заласку сунца и месеца.

Изби на пропланак на коме се увек при повратку одмарао по неколико тренутака бар и спутивши пушку уз један церић скиде полако ранац са утрнутих рамена и замишљајући чивилук од јеленских рогова окачи га о грану церића и онда седе у траву. Злато је капало са дрвећа унаоколо и шума је мирисала јаким успављујућим мирисом а пас је звонко кевтао негде у дубини тог тихог шуморишта и неколико птица кружило над црвенкастим крошњама.

„Цео дан је јурцао по чукарама“ помисли „и још му није доста. Ово сад није оно обично празно кевтање. Пре ће бити да је нађушио неку крупнију зверчицу. Јелена није, сигурно, уздахну а и да јесте, шта то мени вреди. . .“

Бацио је шешир у траву и савивши руке испод главе опружио се по земљи уживајући у истезању врелих мишића и пуцкетању зглобова.

„Вечерас сам заслужио један мало дужи предак на овом мом пропланку. Стићи ћу рано кући, а и ако закасним, она бар вечерас не може рећи — ко зна где си ти био и с ким си се вуцарао цео дан, кад ти је торба празна празнијата.“

Кевтање пса било је све ситније и капало му је у шкољке чула као сребрна роса, која се полако претапала у сићушне кружиће тишине, око којих се хватала шарена паучина дремежа. . . Улазио је на прстима у неку колибу на пропланку и пружао руку да окачи пушку и шешир о чивилук који се пред његовим очима разгранаво и претварао у круну јеленских рогова, круну која се одмах потом преобразила у крошњу неког дрвета са крупним плодом, налик на њено лице: „Ко зна где си ти био цели боговетни дан. . .“ проговорио је плод и почео да се расплињује и да лбди око његове главе. И онда је лавез пса неочекивано покидао све те танане нити што му се беху испреплетале међу трепавицама и он је прво подигао главу и погледао око себе, а онда се нагло исправио и сео, исколачених очију: На обасјаној ивици пропланка промолввши се до пола из шибља стајао је крупан црвени јелен са чудесним златним роговима из којих је зрачила заслепљујућа светлост и узнемирено га гледао. Пас је хистерично лајао негде у близини и јелен је потрхтавајући померио главу и додирнуо роговима гране око ње и оне су се просто запалиле од тог додира. Он је још више избуљио очи и није их скидао

са те главе и тих рогова за које је још истог оног тренутка кад их је угледао био сигуран да су златни. Како су златни рогови могли да постоје на том живом, на том стварном јелену — то није стигао ни да помисли, само је био сигуран (неколико пута не померајући се из првобитне укочености уштиную се за бедро и ништа се није пореметило) да један чудесни јелен стоји на ивици пропланка свега десетак корака удаљен од њега и да су му рогови, већи и лепши од свих рогова које је до тада виђао на живим и мртвим јеленима, од правог правца тог злата — и то је било и више него довољно да му упркос јаком осећању кривице и греха (чак) пренесе мисао са златних рогова на пушку која је била прислоњена уз церић ту иза њега, али још није смео да учини ни најмањи покрет плашећи се не да ће њиме поплашити јелена већ да ће тиме разбити једну дивну и невероватну варку. Но пас је тада зачичао иза самог јелена и он је нагло искочио из шипражја на пропланак и указао се за тренутак у свој својој лепоти, унезверених очију и дрхтавих ноздрва и као струне затегнутих мишића на гипком и напетом телу које је просто брујало од снаге и лепоте и око којег је као жежена раж са дивних рогова пљустала светлост... а затим је на први хитри покрет његове руке ка пушци направио један велики и величанствени скок и готово нечујно ишчезао међу стаблима, остављајући ваздушаста траг налик на младу дугу у полутамном шаренилу шуме, која се још дуго трзала и проламала од неочекиваног пуцња.

Стајао је опчињен на средини пропланка и бленуо у задимљену цев а пас је цичао око њега и вртео се у круг, подвијеног репа, очито не смејући да се одвоји и да поново зарони међу дрвеће.

„До ђавола! помисли јетко, стресавши се: „Како да промашим из толике близине? Изгледа да је овај дан ипак онај мој једини. Или бар један од она два. Или оба...“ прошапута, осећајући неку малу језу уз кичму и гутајући пуним плућима недољиви мирис тек ишчезле животиње и сјај њених рогова, и не размишљајући даље, дохвати шешир са фазановим пером и окачи га о грану церића на који већ беше окачен ранац и низ који се сливала крв сунца на заласку, потом журно замени патроне, бирајући оне за крупнију дивљач које је увек имао при себи а никад их није употребљавао, и вабнувши пса што је дрхтећи цвилео око њега готово трчећи заплива у светлуцави шумски полусумрак.

„Таквог јелена човек може да гони и у ноћ“. рече себи и псу. „Јер ће му његови рогови осветљавати пут и показивати правац којим се креће.“

Охрабрен мирисом барута и одлучношћу свог господара, пас опет реско закевта, али није хтео да се одвоји ни корак од њега, па ипак, тај лавез одмах

разби ону ледену покорицу страха на којој су се и човек и пас мало пре клизали и они су сада грозничаво трчали кроз шумско беспуће и провлачили се кроз шипражје, које их је шибало и гребало им кожу. Мрак је бивао све гушћи и човек је већ посрћући туткао пса и сударао се са дрвећем, а чудесног јелена са златним роговима не приметише све док се није сасвим смрачило. Ни тада нису видели њега већ спазише светлост која се кретала између дрвећа и изнад као жути пчелињи рој. Пас је опет зачичао као на пропланку и ушлео му се око ногу, тако да је посрнуо и за мало што није пао. Он га је мувао у ребра и покушавао да убрза корак не би ли се приближили јелену тако у тами, али светлост им је увек измицала као зачарана и остала и после неколико часова на истом растојању.

„Стани...” шапутао је. „Стани мало, јелене.

Само да те још једном видим онако из близине, да се уверим да нисам сањао, па онда иди докле те очи воде и ноге носе. Брже ти, џукело, шта ми се вуцараш око ногу. И ти си ми неки пас. Жали боже оно хлеба што си ми појео за џабе. Само на зечево знаш да истресаш сугреб, а сад ти је срце сишло у пете. Бежи, бежи, јелене. Само ти бежи, али знај да ми нећеш побећи. Тераћу те целе ноћи, и сутра цео дан, и још сто и сто ноћи, ако буде требало, али стићи ћу те, да знаш, и опалићу ти право у чело, или не, у срце, и сто ноћи, ако буде требало, али стићи ћу те, да знаш, и опалићу ти право у чело, или не, у срце, боље у срце, да ти која драмлија не би окрњила неки паросчић са тих дивних, са тих златних, са тих боговских рогова!“

Тада се на једном брежуљку указа велики бели пожар и он потрча још брже мислећи да је ту јелен застао да предахне или се можда срео са читавим чопором тих златокрилих јелена, а када је претрчао неколико увала и пропланака виде да то из шуме изгрева велики неначети месец и светлост јеленових рогова више није била онако упадљива као малопре.

Ипак, до сванућа је успео да одржи исто растојање и када је жарки божур процветао на истоку једна птица која је прхнула из свог гнезда у грању понела је оку један необичан приказ: Човек и пас лежали су дахћући на ивици росне висоравни, на чијој је средини кључао извор, а на другом крају те исте висоравни стајао је крупан јелен са обореном главом и златним роговима који су додиривали земљу. Човек је прикупио снагу и почео да подиже пушку, преклињући јелена да само мало подигне главу или да му допусти да га заобиђе и да опали са стране, но животиња се стално окретала челом према њему и заклањала се својим гранатим роговима, као да је слутила да он не би ни за шта на свету опалио у њих. И он је назад опет немоћно спустио пушку и почео да моли и тутка

пса (који је за све то време тихо цичао око њега) да га нападне или да му бар залаје с леђа или са стране и кад је пас почео да пузи кроз траву као змија јелен је нагло подигао главу и бацивши један жалостан поглед на извор што је жуборно светлуцао кроз петровац изнад којег су се ројили лептири — хитро се окрену и за трен одјездио међу дрвеће.

Скочио је из траве, расипајући варнице росе око себе, и бесно измахнуо пушком на пса: „Мрцино! Размрскаћу ти ту плашљиву главуцу! Ти више ниси пас, већ једна обична лонцара!“ Пас се згрчио у трави и беспомоћно зацвилио. Тело му је подрхтавало испод накострешене длаке а у очима којима га је гледао блистао је бескрајни страх. „Шта је теби данас“ Рукe му задрхташе и он клону поред пса, милујући га покајанички. „Па ти си се са курјацима клао и чопор дивљих свиња нагонио у бекство, а сада си се препао од једног обичног... од једног мало необичног јелена. Шта ме гледаш тако. Хајде, смири се сад, па да пођемо. Може још и да нам утекне, па залуд сва наша ноћашња мука. Тај твој страх почиње да прелази и на мене. Де, кликни једном, да цела шума одјекне. Ти треба амо да га заобиђеш и да га присилиш да се окрене мало у страну, и готово. Знај да ћу најлепши парожак да откинем и да га претопим теби за огрлицу.“

Сркнули су по неколико капљица слатке ледене воде (и то више зато што је јелен онако жалостиво бацио на њу око него што су били стварно жедни) огледајући се мало унезверени у извору изнад којег су се ројили сунчани лептирићи и онда посрћући пошли за јеленом трагом који је био означен и по земљи и у ваздуху...

Три дана и три ноћи (или три недеље) трајала је та хајка, та зачарана игра примицања и одмицања, светлости и таме, живота и смрти... и нити је пас више могао да цвили и да трчи, нити јелен да се креће и да држи своју лепу тужну главу са тешким златним роговима, нити је човек имао снаге да чврсто стегне пушку и да нанишани. Био је испуцао све патране са ситном и крупном сачмом а није успео ни да окрзне јелена и имао је још само један једини са крупном сачмом и њега је чувао за крај.

„Овај морам да испалим из непосредне близине“ мислио је, гледајући се на некој непознатој јужној висоравни са јеленом. „Овај последњи не сме да промаши. Ако и он промаши, онда је сва ова трка била узалуд, а могло би се лако догодити да се заврши кобно по моју а не по јеленову главу. Боже мој, колико ли је дана прошло од оне вечери? Чини ми се да већ годинама посрћем за тим чудовиштем од јелена. Све ће ми се оно у ранцу усмрдети и упрвљати. А вала и ако ће. Ако буде среће, неће бити штете. У пса ми се више не вреди надати. Ово његово цвилење

не мирише ми на добро. Кад овај патрон испалим, знаћу тачно да ли је онај дан био мој најсрећнији, или онај други. Или оба? Глупости. Почео сам да верујем још и у та дедина преклапања, бог да му душу прости. Сви су дани исти, постоје само срећни и несрећни ловци. То је тачно, али постоје и трећи, а то су прави ловци. За праве ловце није важна срећа у лову, за њих је важан само лов. И ту имаш право, има и таквих. Ја значи нисам баш прави ловац, јер ми је стало да уловим оног јелена. Стало ми је да окачим шешир о његове рогове кад дођем уморан кући и да се у старе дане тешим да сам и ја једном у животу уловио нешто крупно. Један парашчић ће да буде доста и мени и њој за зубе и њој за прстен и минђуше. Увек је желела да има златан прстен и минђуше, па нек их има. Шта ли сад ради, боже? Можда ми је већ издала подушје. Кад се вратим, она ће опет да се зароже: „где си се вуцарао недељу дана!“ а кад јој покажем златне рогове — има само да трепће ко стидна невеста на ону стварчицу. Прво ћу да се умијем и наједом и да се наспавам као човек, па ћу онда да је узјашем и нећу да је сјашивам три дана и три ноћи а златни рогови има да ми стоје више јастука и да осветљавају себу...

Ухватио је пушку за цев и бауљке пошао према јелену, прикрадајући се од жбуна до жбуна и застајкујући.

„Буди миран, јелене. Буди миран и паметан, златороги, и пусти ме да ти приђем што ближе и да опалим. У чело или у срце, где хоћеш, само да ти не оштетим рогове. То ће да буде брзо и нећеш ни да осетиш како је било, само ако ми допустиш да приђем близу. Боље да те убијем ја него неко други, а неко мора да те убије кад си тако леп и кад имаш рогове златне као мајске муње, о јелене!“

Јелен примети његове покрете и поче да узмиче натрашке, вукући за собом своје прекрасне рогове као крошњу у којој је горело неко невидљиво сунце. Тако су прешли неколико стотина корака, праћени псом који је све злослутније цвилео, и тако јелен стиже и да ивице висоравни, испод које се налазио неки стари и напуштени каменолом. Ту је застао, осећајући како му се тло одрања испод ногу, и подигавши малко главу упро своје тужне очи у ловца који је већ дизао пушку. Њему задрхта рука и да би се што пре ослободио тог неизрецивог животињског погледа поче да грчи прст на орозу, али кад виде како се из јеленових очију скотрљаше две блиставе сузе он олабави прст и немоћно спусти оружје. И тек тада примети да јелен потања и ишчежава негде у дубини и обухвативши једним пробуђеним погледом цео предео он схвати где се налазе и шта се збива, па заврљачи пушку и притрчавши јелену који је све брже тонуо зграби га очај-

нички за златне парошке рогова и покуша да га задржи, али чудесна животиња је већ падала свом тежином свог великог тела и падајући повуче и њега на својим роговима у дубоки камени понор.

Неколико тренутака чуло се котрљање осутог камења и крици поплашених птица, па се опет све слегло и притајило. Само је пас завијао на рубу провалије и упирао поглед у птице које су немо кружиле изнад скамењене висоравни.

— — —

Нашли су га тек после десетак дана. Лежао је на дну каменолома засут земљом и камењем и држао се грчевито за гране младог церића, изваљеног високо горе на самом рубу висоравни, где се у спарушеној трави пресијавао сребрни костур пса.

(1960—1970.)